

Ismeretlen írások

Nagybetegen, 1966 tavaszán Tamási Áron még tervezte, hogy közéleti írásaiból válogat egy kötetre valót *Szentjános bogárkák* címmel. Apró világító gondolatok – mennyire önlefokozó cím, a *Virrasztással* összevetve (1943). Amely kisebbségben, a megmaradásért viaskodva az író és a szellem felelősségének Bethlen Gábor-i gondolatait adta közre. Tamási halála után másfél évtized, amíg moccan a hivatalos hajlandóság, s 1981-ben Bernáth Ernő gyűjtésében, utószavával és Dávid Gyula jegyzeteivel a *Kriterion Tiszta beszéd* címmel közreadta 1923–1940 között íródott publicisztikáját. A gyűjtemény teljességre nem törekedhetett, amire még a megjelent szövegben is zárójeles-pontozásos jelek utalnak. Z. Szalai Sándor szerkesztésében és tanulmányával *Jégtörő gondolatok* címmel a Szépirodalmi Kiadó a *Virrasztás* rostált anyaga mellett a *Brassói Lapokban* a *Tiszta beszéd* című rovatban közölt írások gyűjteménye jelent meg 1982-ben. Anatómánsan tehát, ami egyben a párt pillanatnyi hogylétének, kisebbségpolitikája kondíciójának szalonképes lenyomata is.

1990 után a két világháború közötti lapok, folyóiratok, Tamási-írások halálszata már engedély nélkül folytatódhatott. Melynek jeleként Szabó Zsolt Benedek Elek hatalmas levelezéseinek gyűjtése és szerkesztése közben a kolozsvári *Mai Világban* talált Tamási cikkekből közölt néhányat az induló *Székelyföld* első számában (1997/1). Urbán V. László *Aranyos tekerők* címmel lapokban, folyóiratokban egykor megjelent s elfelejtett írások, interjúk, jelenetek, tárcák kisebb gyűjteményét közölte (Kertek K., 2000). Nagy Pál *Szellemi őrség* címmel elegyes válogatást adott közre (1936–1965), melyben az esszék, cikkek java a *Jégtörő gondolatok* mellett néhány '90 előtt zárolt Tamási-írást is közölt (Palatinus, 2001), Urbán László *Eszmélj, Ábel!* címmel különböző lapokban szunnyadó cikkek, interjúk mellett egy, az író emlékezetét idéző fejezetben téves adatolású anyagot is illesztett (felelős kiadó: Szász Zsolt. Helikon K., 2016).

Alább s újjólag, Tamási eddig könyvben nem közölt, elfeledett írásainak kisebb mutatványát közöljük. Azzal a sürgető ígérennyel, miszerint immár ideje volna kötetekbe foglalni, és gondos jegyzetek kíséretében kiadni Tamási összes esszéjét, közügyi írását, interjút, vallomásait.

Az írásokról

Feküdj le város: Tamási 1923 nyarán érkezett New Yorkba, s azon az őszön nagy versírási kedv tört rá. Fél száz költemény született röpké időn belül, amit hazaküldött menyasszonyának, Holitzer Erzsikének. Aki közlési szándékkal kolozsvári szerkesztőségekbe vitte a költemények kéziratát, de javuk ismeretlen maradt. Ez a vers az *Ellenzék* 1923. XII. 23-ai számában jelent meg.

Henry Fordról: *Vasárnapi Újság*, 1923. XII. 23.

Amerika egy város tükrében. *Ellenzék*, 1924. XI. 24.

Regényírás Erdélyben. *Literatura*, 1933.

Erdély üzen... *Erdélyi Szemle*, 1943, 11-12.

Íróknak való kötelesség. *Új Ember*, 1945. XII. 23.

A jó magyar béke ügyében. *Magyar Nemzet*, 1946. IX. 29. Az augusztusban Párizsban kezdődött békediktátumot előkészítő tárgyalások szeptember végén már az 1947. február 10-ei végzést körvonalzták. Vagyis nyilvánvaló lett, a trianoni diktátum ismétlődik – még erősebb szorításokkal. Tamási a keserves távlatosság jegyében írta vallomását.

A. L.

